

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ

ГАЛЬКО ЛЮДМИЛА РОМАНІВНА

УДК 658.1:687

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПІДТРИМКА ЕКОНОМІЧНОЇ
СТІЙКОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 08.00.04 –
Економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2010

Дисертацією є рукопис
Робота виконана у Тернопільському національному економічному
університеті Міністерства освіти і науки України

- Науковий керівник** доктор економічних наук, професор
ГРИНЧУЦЬКИЙ Валерій Іванович,
Тернопільський національний економічний університет
Міністерства освіти і науки України, завідувач кафедри
економіки підприємств і корпорацій
- Офіційні опоненти:** доктор економічних наук, старший науковий співробітник
ШАБЛИСТА Любов Миколаївна,
Державна установа “Інститут економіки та прогнозування
НАН України” Національної академії наук України,
провідний науковий співробітник відділу
фінансово-монетарного регулювання
- кандидат економічних наук
БРЕВНОВ Олексій Олексійович,
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень Національної академії наук України,
старший науковий співробітник відділу ринкових
механізмів і структур

Захист відбудеться “19” лютого 2010 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.177.01 в Інституті проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України за адресою: 65044, м. Одеса, Французький бульвар, 29.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України за адресою: 65044, м. Одеса, Французький бульвар, 29.

Автореферат розісланий “15” січня 2010 р.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

В.М. Степанов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Активізація інтеграційних процесів у світовий економічний простір значно посилюють вплив зовнішнього середовища на діяльність вітчизняних товаровиробників, що перетворює його на головний чинник, який обумовлює стратегію та ділову політику підприємства. Саме тому успішність роботи промислового підприємства залежить, насамперед, від рівня його економічної стійкості, що визначається здатністю суб'єкта господарювання так реагувати на зміни зовнішнього середовища, щоб не лише зберігати та генерувати чинники, які зумовлюють його врівноважений стан, але й сприяти подальшому розвитку. Лише економічно стійке підприємство з сильною внутрішньою структурою зможе пристосуватися до нових змін і вийти як повноправний учасник на міжнародні ринки з конкурентоспроможним продуктом.

Проблематика забезпечення економічної стійкості промислового підприємства актуалізується в умовах протікання світової фінансової кризи, яка торкнулася усіх секторів економіки, особливо, експортно-орієнтованих галузей, серед яких опинилася і вітчизняна швейна промисловість, оскільки її основні потужності традиційно спрямовані на виробництво продукції за толінговими схемами. Через зменшення активності експортних операцій та зростання збитковості іноземних контрактів підприємства швейної промисловості скоротили портфель замовлень та втратили ринки збуту. Неспроможність вітчизняних товаровиробників адаптуватися до швидко змінюваних умов зовнішнього середовища проявляється у системному порушенні рівноваги підприємства та деформації його структури. Неefективною виявилась і нині діюча практика ведення бізнесу, яка, як правило, носить ситуативний характер та характеризується повною відсутністю системи стратегічного планування та управління економічною стійкістю.

Дослідження проблем забезпечення економічної стійкості підприємства присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: С.А. Афоніної, О.В. Ареф'євої, М.М. Баканової, С.П. Бараненка, І.І. Белого, О.О. Бревнова, І.В. Брянцевої, Б.В. Буркинського, Б.М. Герасимова, І.В. Гончара, В.І. Гринчуцького, Ф.І. Євдокимова, О.О. Затовської, М.І. Зименко, В.С. Криворотова, О.Ю. Клементьєвої, Б.М. Корецького, О.В. Корчагіної, М.М. Крейніної, І.В. Литвененка, М.О. Макарової, Л.В. Мезіної, В.В. Назарова, В.А. Немкова, О.І. Романової, В.І. Татарова, Я.В. Хоменка, Л.М. Шаблістої, В.В. Шеметова. Однак проблема системності та повноти досліджень забезпечення стійкості промислового підприємства вирішена недостатньо. Основна увага науковців зосереджується на вивченні особливостей формування та методики оцінки фінансової або організаційно-економічної стійкості, часом ототожнюючи її із загальною стійкістю підприємства. Незавершеність наукових розробок в даній площині досліджень проявляється, насамперед, у відсутності загальноприйнятого

визначення економічної стійкості підприємства, її понятійного апарату, методики кількісної оцінки та інструментарію забезпечення економічної стійкості підприємства з урахуванням його галузевої належності та динамічності зовнішнього середовища.

Саме зазначенні проблеми визначають актуальність обраної теми та обумовлюють основну мету і цільову спрямованість дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Тернопільського національного економічного університету за темами: “Дослідження науково-методологічних основ та розробка методичних рекомендацій щодо попередження банкрутства підприємства в сучасних умовах” (номер державної реєстрації 0106U00527) та “Розробка концептуальних основ системи управління державними підприємствами в умовах трансформації економіки” (номер державної реєстрації 0106U010275). Особисто автором проведена оцінка економічного потенціалу підприємств швейної промисловості за різними формами власності та розроблені методичні рекомендації щодо застосування інтегрального підходу до оцінки ймовірності банкрутства промислового підприємства.

Мета та основні завдання дослідження. Метою дисертації є розробка теоретико-методичних положень забезпечення і підтримки економічної стійкості промислового підприємства та вироблення практичних рекомендацій щодо формування ефективного механізму його адаптації до умов нестабільного зовнішнього середовища.

Мета дослідження обумовила необхідність постановки і вирішення таких завдань:

- розкрити сутність та основний зміст категорії економічна стійкість підприємства, структурувати її складові елементи та встановити систему взаємозв'язків між ними;

- виявити та згрупувати чинники формування економічної стійкості підприємства, враховуючи динаміку їх зміни, спрямованість та вплив на реалізацію системи стратегічних і тактичних цілей підприємства;

- систематизувати підходи до оцінки економічної стійкості підприємства на основі проведення порівняльного аналізу репрезентативності та точності прогнозних моделей і методик визначення рівня стійкості підприємства в ринкових умовах;

- діагностувати стан та виявити базові чинники порушення економічної стійкості підприємств швейної промисловості України;

- узагальнити основні тенденції розвитку внутрішнього ринку швейних виробів з метою обґрунтування перспектив його розширення та оцінки потенційних можливостей подальшого зростання;

- побудувати аналітичну модель інтегральної оцінки рівня економічної стійкості, яка дозволить кількісно охарактеризувати якісні зміни розвитку підприємства;

- розробити стратегію управління економічною стійкістю підприємства в контексті формування інтеграційних структур на ринку швейних виробів та запропонувати комплекс стабілізаційних заходів щодо відновлення порушеної рівноваги у функціонуванні підприємства;

- сформулювати модель комплексної реструктуризації та обґрунтувати передумови її застосування на підприємствах швейної промисловості.

Об'єктом дослідження є процеси забезпечення та підтримки економічної стійкості промислового підприємства.

Предметом дослідження виступають теоретичні та методичні основи удосконалення механізму забезпечення та підтримки економічної стійкості підприємств швейної промисловості в умовах невизначеності зовнішнього середовища.

Методи дослідження. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, наведених у дисертації, зумовлений використанням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема: історико-логічний – для розкриття генезису поняття економічна стійкість; порівняння – для співставлення основних підходів щодо трактування сутності категорії економічна стійкість підприємства та уточнення понятійного апарату, а також, з метою ранжування підприємств швейної промисловості за рівнем фінансової стійкості; аналізу та синтезу – для формування ключових ознак стійкого розвитку підприємства та узагальнення їх у єдиному визначенні; факторний метод – з метою дослідження впливу системи чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на економічну стійкість; методи групування – розподіл чинників впливу на економічну стійкість підприємства за окремими групами залежно від класифікаційної ознаки; кореляційно-регресійний аналіз та методи елімінування – для встановлення функціональних залежностей між показниками, що досліджувалися; метод формалізації – для складання алгоритму проведення оцінки економічної стійкості підприємства; методи рангової кореляції – для визначення ступеня узгодженості думок експертів; методи експрес-діагностики фінансового стану підприємства, методи прогнозування можливого банкрутства; SWOT-аналіз – для оцінки конкурентоспроможності підприємств швейної промисловості.

Наукова новизна одержаних результатів дисертації полягає у розвитку теоретичних положень забезпечення економічної стійкості промислового підприємства та розробці рекомендацій щодо удосконалення механізму її підтримки з метою посилення конкурентних позицій вітчизняних підприємств швейної промисловості. Зокрема, в дисертації:

вперше:

- розроблено нові методичні підходи до оцінки рівня економічної стійкості підприємств швейної промисловості, які передбачають врахування функціональних залежностей від сукупності чинників окремо за кожною функціональною складовою (виробничою, інноваційною, управлінською, маркетинговою, фінансовою та діловою), узагальнення одержаних оцінок в інтегральному показнику та визначення послідовності етапів процесу управління економічною стійкістю підприємства;

удосконалено:

- структуру економічної стійкості підприємства в розрізі її складових елементів з наступним виокремленням фінансової та ділової стійкості в якості результуючих оцінок ефективності діяльності підприємства;

- класифікаційний підхід до визначення чинників, які впливають на формування економічної стійкості підприємства та обумовлюють основні напрямки його стратегічного розвитку;

- механізм забезпечення економічної стійкості підприємства, який передбачає доповнення запропонованої інтеграційної стратегії розвитку системою управління

економічними ризиками з метою підвищення рівня адаптації вітчизняних товаровиробників до існуючого інституційного середовища;

- концептуально-логічну схему проведення комплексної реструктуризації підприємства, яка передбачає переоцінку існуючих орієнтирів його діяльності та формування якісно нової моделі стійкого розвитку;

- методичні підходи до проведення експрес-діагностики підприємства з наступним доповненням її інструментами фундаментального аналізу, що підвищує об'єктивність і достовірність аналітичних оцінок економічної стійкості;

набули подальшого розвитку:

- теоретичні підходи до трактування сутності та основного змісту категорії “економічна стійкість підприємства”, в основу якої закладається його здатність створювати, розвивати та зберігати конкурентні переваги на ринку та підтримувати показники діяльності на нормативно заданому рівні в умовах впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, а також формування понятійно-категорійного апарату означеного напрямку наукового дослідження;

- ідентифікація основних етапів та форм протікання процесів порушення економічної стійкості підприємств швейної промисловості, що дало змогу розробити комплекс ефективних стабілізаційних заходів для попередження небезпеки втрати загальної рівноваги.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що розроблені у ньому теоретичні та методичні положення доведені до рівня конкретних пропозицій і практичних рекомендацій щодо удосконалення механізму забезпечення економічної стійкості підприємства, які впроваджені у діяльність вітчизняних підприємств швейної промисловості. Зокрема, при побудові комплексу заходів антикризового характеру шляхом використання основних принципів проведення та оцінки ефективності реструктуризаційного процесу на ЗАТ “Юність” (довідка № 138 від 10.03.2009 р.) та при формування системи управління економічною стійкістю на ВАТ “Галія” в контексті розробки стратегії фокусування, реалізація основних принципів якої дозволить максимально використати потенційні можливості обраного сегменту ринку та отримати додатковий дохід в розмірі 1,8 млн. грн. (довідка № 267 від 19.11.2008 р.).

Основні результати теоретичного та методичного характеру використовуються у навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету при викладанні дисципліни “Стратегічна стійкість підприємства” (довідка № 126-38/864 від 22.05.2009 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до вирішення проблем забезпечення економічної стійкості підприємств швейної промисловості України та формування ефективного механізму її реалізації в умовах мінливості зовнішнього середовища. Усі наукові результати, викладені у дослідженні, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в роботі використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача. Внесок автора в колективні праці конкретизовано в списку публікацій за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації. Основні результати та висновки дисертації доповідалися та одержали схвалення на науково-практичних конференціях, зокрема:

VII Міжнародній науковій конференції студентів та молодих учених “Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, сталі економічне зростання” (м. Донецьк, ДонНУ, 2006 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених “Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації” (м. Тернопіль, ТНЕУ, 2007 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених “Інтеграція України у світовий економічний простір” (м. Тернопіль, ТНЕУ, 2008 р.); V Ювілейній міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених “Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації” (м. Тернопіль, ТНЕУ, 2008 р.); Міжнародній науково-практичній конференції “Інноваційно-інвестиційна модель розвитку національної економіки” (м. Донецьк, ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2008 р.); IV (X) Міжнародній науково-практичній конференції аспірантів і студентів “Проблеми розвитку фінансової системи України в умовах глобалізації” (м. Сімферополь, ТНУ ім. В.І. Вернадського, 2008 р.); Міжнародній конференції молодих учених і студентів “Інноваційні процеси економічного і соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід” (м. Тернопіль, ТНЕУ, 2008 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції “Актуальні проблеми теорії і практики менеджменту в умовах трансформації економіки” (м. Рівне, НУВГП, 2008 р.); Міжнародній науково-практичній конференції “Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку України в умовах глобалізації” (м. Тернопіль, ПВНЗ ТКІ, 2009 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції “Соціально-економічні реформи в контексті інтеграційного вибору України” (м. Дніпропетровськ, ПДАБА, 2009 р.); Міжнародній науково-практичній конференції “Проблеми економічного і соціального розвитку в умовах світової кризи” (м. Донецьк, ДонНТУ, 2009 р.).

Публікації. За результатами дисертаційної роботи опубліковано 15 наукових праць, з яких 1 стаття у науковому журналі, 3 статті у збірниках наукових праць, 11 – у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій – 4,5 д.а., з яких особисто автору належить 4,3 д.а.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаної літератури і викладена на 220 сторінках. Основний текст становить 181 сторінку, наведений список використаних літературних джерел з 273 найменувань займає 28 сторінки та 4 додатки розміщено на 11 сторінках. Дисертація містить 26 таблиці та 23 рисунків (з них 9 займають окремі сторінки).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, розкрито зв'язок роботи із науковими програмами, сформульовано об'єкт і предмет дослідження, окреслено мету і основні завдання, визначено наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів.

У **першому розділі** „Теоретичні та методичні підходи до забезпечення та підтримки економічної стійкості промислового підприємства” досліджено основні підходи до визначення категорії економічна стійкість, виокремлено її функціональні складові та уточнено склад структурних елементів збалансованого розвитку підприємства, виявлено та згруповано за масштабністю впливу чинники, які

впливають на стійкість фірми, а також сформовано методичні засади оцінки рівня економічної стійкості в системі управління підприємством.

Було виявлено, що перші дослідження проблем стійкого розвитку суб'єктів господарювання проводилися з позиції екології. Сам термін “економічна стійкість” було застосовано при розгляді проблем обмеженості природних ресурсів, які спровокували виникнення глобальних енергетичних криз у 70-і роки, що викликали негативні тенденції в економіці більшості країн. Концепція економічної стійкості мала на меті забезпечити стабільний розвиток світового господарства на основі більш економічного та раціонального використання природних ресурсів. Згодом вона знайшла своє відображення в теорії економічної безпеки держави – “ecosestate” (economic security of state), предметом дослідження якої стали проблеми стійкого економічного розвитку в основному на рівні країни або регіонів. Проте, стає очевидним, що економічна безпека країни може бути досягнута лише при забезпеченні економічної стійкості таких її структурних елементів як галузі, промислових комплексів, підприємства та організації. Економічна стійкість кожного окремого підприємства дозволяє усій господарській системі країни не тільки зберігати свій потенціал, але й забезпечити економічне зростання і вихід на міжнародні ринки. Саме тому в умовах трансформації економіки та формування ринкових відносин економічна стійкість стає необхідною умовою забезпечення конкурентоздатності та безпеки підприємства.

Констатується, що різні підходи щодо трактування сутності та змісту економічної стійкості збігаються в одному: на стійкість підприємства здійснюють вплив чинники внутрішнього та зовнішнього середовища його функціонування, а її досягнення є результатом реалізації комплексу управлінських дій, які спрямовані на зменшення або припинення негативного впливу дестабілізуючих чинників, внаслідок чого підприємство повертається у стан рівноваги за рахунок власних або залучених ресурсів, чим забезпечує собі подальший поступальний розвиток шляхом підтримки рентабельності власної діяльності.

На основі проведеного аналізу літературних джерел в дисертаційній роботі запропоновано розглядати економічну стійкість підприємства як результат його здатності створювати, розвивати та зберігати тривалий час конкурентні переваги на ринку та підтримувати в майбутньому основні показники його виробничо-господарської діяльності на нормативно заданому рівні в умовах постійного впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

Зазначається, що підприємство як цілісна економічна система об'єднує в собі значну кількість структурних елементів. Виокремлення складових елементів економічної стійкості має базуватися на принципах збалансованості та забезпечення майбутнього зростання самої виробничої системи. Виходячи з того, що економічна стійкість підприємства формується в процесі виробництва, а забезпечується та відтворюється на етапах реалізації і розподілу готової продукції, то доцільним, на нашу думку, буде виділення таких функціональних складових як виробнича, управлінська, інноваційна, маркетингова, фінансова та ділова (ринкова). Особливу увагу при цьому заслуговують фінансова і ділова стійкість як основні індикатори результативності, якості та перспектив розвитку підприємства. Вони виступають

контрольними ланками у системі управління економічною стійкістю. Структура економічної стійкості промислового підприємства відображена на рис. 1.

Економічна стійкість проявляється у реакції підприємства на зовнішні впливи і визначається його здатністю ефективно виконувати поставлену системну функцію в умовах мінливості бізнес-середовища. Тобто, економічна стійкість виступає зовнішнім проявом внутрішньої структури самого підприємства.

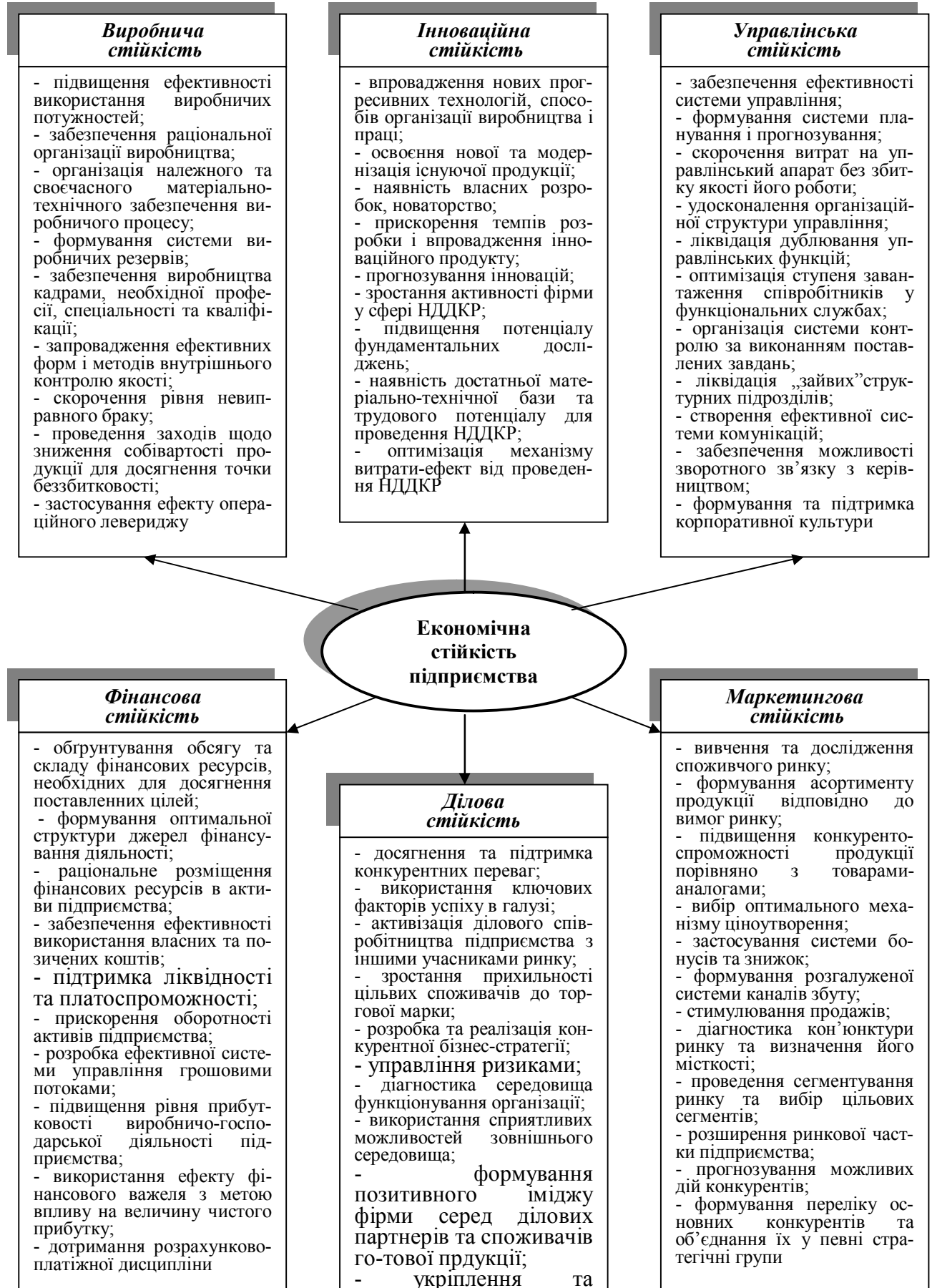

Рис. 1. Структура та зміст основних елементів економічної стійкості промислового підприємства

Таким чином, на формування стійкості промислового підприємства впливають чинники зовнішнього та внутрішнього середовища його функціонування. Зовнішнє середовище є джерелом ресурсів для підприємства оскільки знаходяться з ними в процесі постійного обміну. Саме тому, зовнішні чинники не лише формують загальну атмосферу бізнесу, але й впливають на усі процеси, які відбуваються у ньому. Виходячи із направленості вектору дії, в системі чинників зовнішнього середовища, запропоновано розглядати чинники прямого та непрямого впливу на забезпечення економічної стійкості підприємства. Чинники прямого впливу безпосередньо впливають на діяльність підприємства і випробовують на собі вплив його операцій. Підприємство може змінити спрямованість і силу впливу цих чинників або збільшити віддачу від їх реалізації шляхом встановлення ефективних комунікацій (застосування систем знижок для постійних покупців, налагодження ділового співробітництва з постачальниками, створення тимчасових об'єднань з конкурентами на взаємовигідних умовах з метою досягнення певних цілей і зменшення гостроти конкуренції на даному галузевому ринку тощо). Чинники непрямого впливу відіграють роль фонових чинників, які визначають загальний стан економічної системи країни. Вони не підвладні управлінським впливам, тому підприємство повинно вміти прогнозувати, діагностувати можливі зміни та адаптуватися до них, оскільки неспроможні самотійно їх змінити. Слід відмітити, що хоча підприємство не в силі відмежуватися від дії чинників зовнішнього середовища, проте вони не виступають безпосередньою причиною втрати економічної стійкості, а є лише джерелом збільшення витрат підприємства.

Здатність підприємства зберігати економічну стійкість значною мірою залежить і від дії внутрішніх чинників, які визначають умови та можливості його розвитку. Досвід розвинутих країн показує, що ситуації порушення економічної стійкості підприємств, які у майбутньому призвели до банкрутства, на 1/3 були зумовлені зовнішніми і на 2/3 внутрішніми чинниками розвитку.

Зазначено, що усі чинники середовища функціонування створюють складний комплекс причинно-наслідкових зв'язків. Саме тому, проблема забезпечення та підтримки економічної стійкості промислового підприємства найчастіше є комплексною, а її вирішення потребує реалізації системи управлінських рішень, які повинні торкатися усіх функцій, сфер та рівнів його діяльності.

Встановлено, що забезпечення економічної стійкості потребує не тільки кількісного, але й якісного оцінювання. Основною умовою досягнення стану економічної стійкості є одержання оптимальної величини прибутку, достатнього для подальшого розвитку підприємства на основі самофінансування і формування власного оборотного капіталу в розмірах, які дозволяють забезпечити високі темпи збільшення обсягів реалізації на рівні не нижчому, ніж у конкурентів. Тобто, необхідною та достатньою передумовою стійкого розвитку підприємства є

одержання прибутку. Отже, проблема забезпечення економічної стійкості підприємства лежить у площині ефективності фінансових потоків, яке виражається постійним перевищенням одержаних доходів над витратами і вільним маневруванням грошових коштів шляхом їх раціонального використання. Таким чином, суть економічної стійкості як економічної категорії виражається через ефективне формування, розподіл та використання наявних фінансових ресурсів, і платоспроможність виступає її зовнішнім проявом.

Аналіз основних методик оцінки економічної стійкості підприємства засвідчив необхідність застосування поряд з методами експрес-діагностики інструменти фундаментального аналізу, що дозволить спрогнозувати настання та розвиток дестабілізуючих процесів на підприємстві, а також розробити комплекс управлінських рішень, спрямованих на відновлення порушеної рівноваги та забезпечення сталого розвитку в майбутньому.

У другому розділі „Комплексна оцінка економічної стійкості підприємств швейної галузі” проаналізовано стан та перспективи розвитку підприємств швейної промисловості України, виявлено основні тенденції розвитку галузевого ринку, а також здійснено апробацію методик оцінки рівня економічної стійкості на прикладі окремих швейних підприємств України.

Актуальність наукових пошуків у сфері забезпечення економічної стійкості підприємств швейної промисловості зумовлена тим, що потенційно високорентабельна галузь, яка покликана забезпечувати першочергові потреби населення, знаходиться у стані затяжної стагнації. Констатується, що швейна індустрія України має значні можливості і перспективи для зростання. Зокрема, економічний потенціал галузі характеризується великою місткістю внутрішнього ринку (близько 40-50 млрд. гривень щороку); постійним зростаючим попитом на одяг; високим рівнем доданої вартості (до 50 відсотків); швидким обігом капіталу; наявністю місцевих сировинних ресурсів; низькою енергоємністю швейного виробництва (1 – 3% валових витрат) та незначним впливом на довкілля; наявністю висококваліфікованих кадрів в усіх регіонах України.

У роботі зазначено, що Україна має один з найбільших у Європі комплекс підприємств швейної промисловості, яка практично визначає соціально-економічне становище суспільства та гарантує національну безпеку держави. Сьогодні ця галузь об'єднує 2,5 тис. підприємств, з яких виробництва готового одягу та хутра зайнято більше 6 тис. Однак, проведений ретроспективний аналіз тенденцій розвитку швейної промисловості в Україні показує, що на сучасному етапі вітчизняна індустрія зшиття одягу практично зникає. За даними Держкомстату, в 2008 році частка швейної промисловості в галузевій структурі становила лише 1,1% (рис. 2).

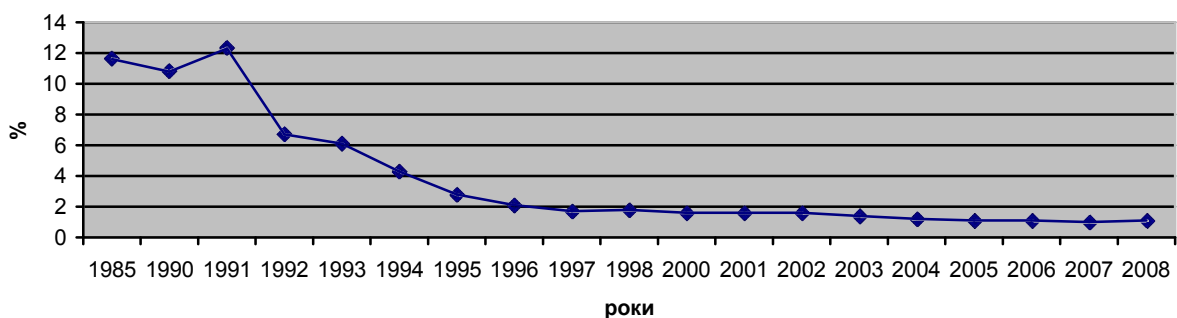

Рис.2. Динаміка зміни частки швейної промисловості у загальному обсягу промислового виробництва в Україні

Проте, варто відзначити, що після багаторічної кризи підприємства швейної галузі починають відновлюватися, хоча їхній потенціал використовується ще неповністю. Так, обсяги виробництва вітчизняної швейної продукції на сьогодні становлять лише 45% від рівня 1990 року. Така ситуація є наслідком зростання гострої невідповідності між потенційними можливостями учасників ринку та реальним станом справ у галузі, що не лише уповільнює інноваційний розвиток підприємств, а й створює диспропорції між якісними і ціновими показниками товарів на внутрішньому ринку.

Аналіз складових економічної стійкості підприємства дав можливість оцінити його внутрішній потенціал та виявити можливості і перспективи розвитку в майбутньому, а також окреслити сильні і слабкі позиції підприємства порівняно з конкурентами. Стійкість економічного стану є необхідною умовою подальшого розвитку підприємства, оскільки це забезпечує своєчасне та повне виконання підприємством зобов'язань перед персоналом, кредиторами, акціонерами, засновниками та бюджетом. Встановлено, що в сучасних умовах основним індикатором оцінки економічної стійкості та рівня збалансованості усіх підсистем підприємства є фінансова стійкість.

Практичне застосування методики розрахунку економічної стійкості підприємств з використанням системи фінансових коефіцієнтів проведено на прикладі 10 найбільш потужних швейних підприємств України та узагальнено у таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз стану та динаміки зміни фінансових показників діяльності підприємств швейної промисловості за 2007-2008 р.р.

№ п/п	Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Динаміка зміни показників за період	Значення, при якому забезпечується економічна безпека підприємства
1	Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства				
1.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,02	0,02	-	0,2 – 0,35
1.2	Коефіцієнт термінової ліквідності	0,58	0,53	- 0,05	0,6 – 0,8
1.3	Коефіцієнт покриття	2,17	2,56	-0,39	1,5 – 2,0
1.4	Власний оборотний капітал	1337	1184	- 153	зростання
2	Оцінка фінансової стабільності				
2.1	Коефіцієнт автономії	0,87	0,93	+ 0,06	$K \geq 0,5$
2.2	Коефіцієнт маневрування	0,46	0,52	+0,06	0,4 – 0,6
2.3	Коефіцієнт забезпечення ВОК активів	0,86	0,92	+0,06	min 0,1
2.4	Коефіцієнт фінансового ризику	0,15	0,08	-0,07	$K \leq 1,0$
2.6	Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,13	0,06	-0,07	зростання
2.7	Коефіцієнт Бівера	0,20	0,23	+0,03	> 2,0
3	Оцінка ділової активності				
3.1	Оборотність усіх активів, разів	1,67	1,90	+0,23	$K = 3,0$
3.2	Тривалість обороту, днів	216	190	-26	зменшення
3.3	Оборотність власного капіталу	0,63	0,74	+0,11	збільшення
3.4	Тривалість обороту, днів	572	487	-85	зменшення
3.5	Оборотність кредиторської заборгованості	6,86	17,08	+10,22	збільшення
3.6	Оборотність дебіторської заборгованості	7,43	7,08	-0,35	збільшення
4	Оцінка рентабельності діяльності підприємства				
4.1	Рентабельність реалізованої продукції, %	1,54	9,27	+ 7,73	$K > 0$, збільшення
4.2	Рентабельність продажів, %	0,03	0,03	-	$K > 0$, збільшення
4.3	Рентабельність власного капіталу, %	1,92	2,02	+ 0,1	$K > 0$, збільшення
4.4	Рентабельність виробничого капіталу, %	0,18	0,21	+0,03	$K > 0$, збільшення
4.5	Рентабельність активів, %	0,05	0,06	+0,01	$K > 0$, збільшення

Дані аналітичних розрахунків, одержаних в процесі оцінки стійкості фінансового стану швейних підприємств, показують, що усі коефіцієнти знаходяться в межах допустимих значень. Проте, слід зазначити, що негативним моментом є збереження стійкої тенденції до зниження ділової активності та рентабельності діяльності підприємств. Це безпосередньо пов'язано з проблемою реалізації продукції на внутрішньому ринку, зростанням витрат, пов'язаних з проведенням валютних операцій, збитковістю виробництва та відсутністю реальних можливостей до поповнення власних обігових коштів, а також скороченням обсягів портфелю замовлень.

Попереднє узагальнення результатів, дає підставу стверджувати, що підприємства знаходиться у такій ситуації, коли, з одного боку, зважена політика управління активами сприяла стабілізації грошових потоків, позитивним наслідком чого стало значне скорочення кредиторської заборгованості та часткове покриття розміру збитку, а, з другої – спостерігається систематичне зменшення обсягів фінансування основної діяльності, що призводить до падіння виробництва швейних виробів та втрати конкурентних позицій. Тобто, на фоні загального покращення показників діяльності можна говорити про існування прихованих дестабілізуючих чинників, здатних спровокувати виникнення кризи. Така ситуація вимагає радикальних дій задля виявлення, оцінки та нейтралізації таких чинників.

В третьому розділі „Механізм забезпечення і підтримки економічної стійкості підприємства” запропоновано нові підходи щодо інтегральної оцінки економічної стійкості, окреслено основні причини порушення рівноваги у діяльності підприємств швейної промисловості та запропоновані конкретні шляхи відновлення економічної стійкості вітчизняних товаровиробників залежно від рівня охоплення кризових явищ процесів їх життєдіяльності.

В сучасних умовах господарювання особлива увага приділяється забезпеченню економічної стійкості підприємства як ключовому елементу досягнення довгострокових конкурентних переваг на ринку. Основне завдання підтримки економічної стійкості полягає у досягненні підприємством оптимального співвідношення між бажаними темпами економічного зростання та можливостями відтворювального процесу. Таким чином, забезпечення необхідного (ефективного за існуючих умов) та достатнього (найменш затратного) рівня розвитку можливе за умов організації та впровадження системи кількісної оцінки економічної стійкості підприємства.

В ході аналізу чинників забезпечення економічної стійкості підприємств швейної промисловості та сфери їх виникнення запропоновано методика інтегральної оцінки стійкості підприємств швейної промисловості, яка дозволяє враховувати не лише фактичні значення його діяльності, але й оцінити їх роль у забезпеченні стійкого розвитку підприємства, передбачає оцінку функціональних залежностей сукупності чинників, притаманних швейному виробництву. Даний підхід дає можливість одержати аналітичну інформацію про динаміку розгортання бізнесу, виявити проблемні зони функціонування підприємства та наявні невикористанні резерви для подолання загроз зовнішнього середовища. Для підвищення результативності, об'єктивності та репрезентативності запропонованої аналітичної оцінки доцільно дотримуватися чіткого визначеного алгоритму, основні етапи якого наведені на рис. 3.

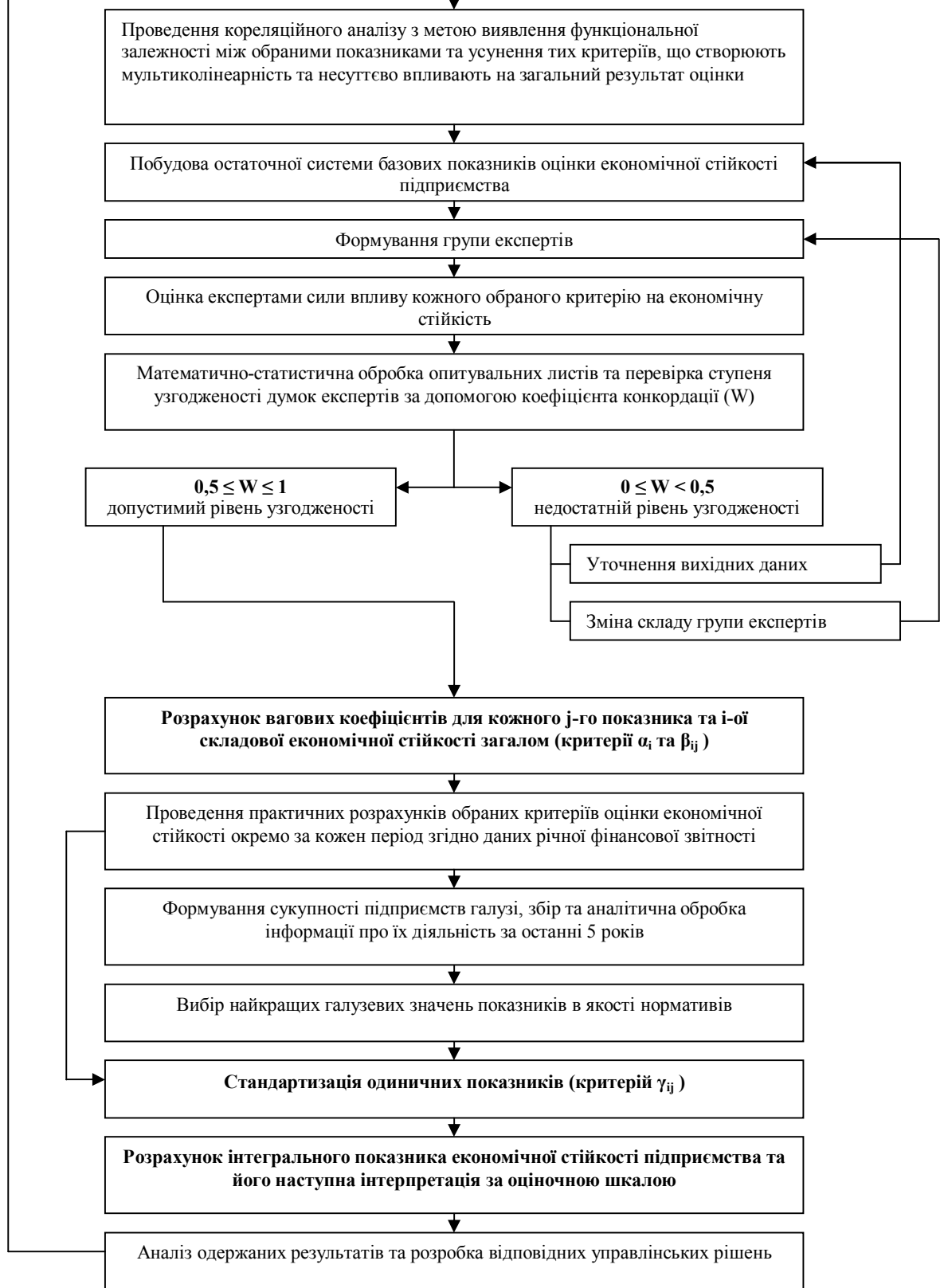

Рис. 3. Алгоритм проведення оцінки економічної стійкості підприємств швейної промисловості, який закладається в аналітичну модель

Економічна стійкість виступає комплексною характеристикою діяльності підприємства та знаходиться у функціональній залежності від сукупності певних чинників. Оскільки показники, які визначають рівень економічної стійкості підприємства, мають різну спрямованість та силу впливу на загальні результати діяльності, то кількісну оцінку економічної стійкості промислового підприємства доцільно здійснювати за принципом середньозваженої суми обраних критеріїв за наступною формулою:

$$EC_i = \sum_{i=1}^m \alpha_i \left(\sum_{j=1}^n \beta_{ij} * \gamma_{ij} \right), \quad (1)$$

де EC_i – інтегральний показник економічної стійкості промислового підприємства;

m – кількість функціональних складових економічної стійкості;

j – номер групи показників, які характеризують окремі складові економічної стійкості;

n – кількість критеріїв оцінки економічної стійкості підприємства в i -тій групі показників;

i – одиничний показник оцінки економічної стійкості i -ої групи;

α_i – ваговий коефіцієнт, який враховує ступінь важливості i -ої складової в структурі економічної стійкості підприємства;

β_{ij} – ваговий коефіцієнт, який враховує значущість j -го показника в i -ій складовій економічної стійкості;

γ_{ij} – стандартизований одиничний показник економічної стійкості підприємства, який забезпечує приведення обраних критеріїв оцінки до єдиної системи вимірювання.

На основі використання означених прийомів та методів обробки вихідної інформаційної бази сформовано інтервальні значення інтегрального показника, які, в свою чергу, характеризують основні рівні економічної стійкості підприємства, а саме: ідеальна стійкість ($0,9 < EC_i \leq 1$) характеризується надвисоким рівнем прибутковості та платоспроможності, проте, як правило, носить тимчасовий характер, оскільки такий стан є виснажливим та ресурсомістким; нормальна стійкість ($0,6 < EC_i \leq 0,9$) проявляється у досягненні основних показників діяльності підприємства нормативних значень та характеризується активізацією інноваційної політики, розширенням виробництва продукції та підвищенням ефективності використання інвестованого капіталу; передкризовий стан ($0,25 \leq EC_i \leq 0,6$) характеризується високим рівнем прибутковості оборотності активів при низькій платоспроможності та фінансової стійкості підприємства; кризовий стан підприємства ($0 \leq EC_i < 0,25$) проявляється у зниженні ефективності використання ресурсів, недостатній ліквідності та нестабільності структури власного капіталу, основна частина якого направляється на покриття збитків; потенційне банкрутство ($EC_i < 0$) виявляється збитковою діяльністю підприємства протягом декількох звітних періодів, падінням обсягів збуту готової продукції, низьким рівнем ліквідності, уповільненням ділової активності і посиленням залежності від зовнішніх джерел фінансування.

В процесі апробації прийомів інтегральної оцінки було встановлено, що для досліджуваної сукупності підприємств швейної промисловості стан економічної стійкості є явищем тимчасовим і надто чутливим до змін у середовищі функціонування. Частка економічно стійких підприємств має чітко виражений спадаючий тренд, що свідчить про посилення дестабілізуючих процесів у сфері виробництва швейних виробів. Детальний аналіз причин порушення економічної стійкості підприємств швейної промисловості показав, що процес втрати загальної рівноваги у кожному випадку відбувається індивідуально, проте, в загальному, вони є видозмінами двох принципово різних за протіканням базових сценаріїв. За першим

сценарієм втрата економічної стійкості відбувається раптово внаслідок настання певних надзвичайних подій і, як правило, супроводжується втратою значної частини активів. Масштабність впливу дестабілізуючих чинників така, що підприємство тривалий час не в змозі адаптуватися до нових умов. В результаті цього порушується узгодженість фінансових потоків, різко знижується рентабельність виробництва, втрачаються ринки збуту, загострюються внутрішні конфлікти та відносини з діловими партнерами. Відсутність налагодженої системи корпоративного управління провокує збільшення фінансових збитків та ризиків банкрутства в найближчій перспективі. Згідно другого сценарію втрата економічної стійкості проявляється у відносно плавному наростанні відхилень значень показників діяльності підприємства від їх оптимальних значень. Даний процес починається повільно і непомітно, але, якщо вчасно не вжити комплексу стабілізаційних заходів, це може привести до наростання нерегульованого зниження дохідності або навіть до прямих збитків від основної операційної діяльності.

За таких обставин продовжувати роботу вітчизняним виробникам стає можливим лише за рахунок перегляду стратегічних орієнтирів діяльності та виходу за рамки існуючого бізнесу, шукаючи нові шляхи зростання. Таким чином, враховуючи результати проведеного дослідження, відновлення економічної стійкості підприємств та забезпечення їх подальшого розвитку можливе за рахунок:

1. Створення вертикально інтегрованих об'єднань, здатних посилити економічну стійкість виробника та укріпити його позиції на ринку. Основною метою стратегії вертикальної інтеграції є пошук дієвих механізмів реалізації економічних інтересів підприємства шляхом формування організаційних утворень певного функціонального призначення. Для вітчизняних товаровиробників особливо актуальним є створення вертикальних маркетингових систем в структурі управління економічною стійкістю, оскільки саме вони здатні забезпечити високий рівень адаптації до зовнішнього середовища та заповнити фінансовий розрив, що утворився між виробниками та споживачами швейних виробів. Успішна реалізація такого стратегічного вибору посилить присутність виробників на ринку і, таким чином, дозволить отримати додатковий дохід для подальшого зростання та переміщення капіталу в суміжні галузі, аж до встановлення повного або часткового контролю над постачальниками виробничих ресурсів;

2. Формування ефективної системи управління економічними ризиками, яка передбачає розробку та реалізацію економічно обґрунтованих рекомендацій і заходів, спрямованих на зменшення вихідного рівня ризику до найбільш прийняттого та сумісного з існуванням підприємства рівня. В цьому контексті, запропоновано схему аналізу можливих ризиків у діяльності підприємств швейної промисловості, яка включає виявлення чинників виникнення ризиків, оцінку їх впливу, встановлення допустимого рівня ризику та розробка заходів щодо його зменшення (унікнення, локалізація, розподіл, скорочення, передача або компенсація ризиків);

3. Проведення комплексу заходів антикризового управління та розробка стратегії зростання на основі проведення комплексної реструктуризації підприємств швейної промисловості. Використання такого підходу є виправданим тоді, коли для підприємства стає характерним розбалансованість внутрішньої структури,

утворення “вузьких місць”, низька опірність виробничої системи до дестабілізуючих чинників та існування загрози ймовірного настання банкрутства. За цих умов найбільш радикальним методом відновлення економічної стійкості як з точки зору комплексу заходів, які необхідно здійснити, так і можливих результатів є реструктуризація. Такий шлях розвитку дозволяє підприємствам не припиняти свою діяльність, а цілеспрямовано реалізовувати політику адаптації до вимог ринку і тим самим укріпляти свої позиції. Для забезпечення чіткої узгодженості дій та досягнення поставлених цілей, розроблено трьохрівневу модель комплексної реструктуризації підприємства, яка передбачає економічну оцінку ефективності проведених заходів на кожному етапі реструктуризаційного процесу.

Таким чином, очевидним стає факт, що вирішальне значення у порушенні економічної стійкості підприємства в сучасних умовах господарювання є зовнішнє середовище, яке вимагає постійного пошуку нових більш ефективних методів управління. Саме тому, розробка та впровадження запропонованого механізму забезпечення і підтримки економічної стійкістю підприємств дозволить стабілізувати діяльність вітчизняних товаровиробників та посилити їх опірність негативним чинникам зовнішнього середовища.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення науково-прикладного завдання, що проявляється в удосконаленні механізму забезпечення та підтримки економічної стійкості підприємств швейної галузі з метою посилення рівня адаптації вітчизняних товаровиробників до умов зовнішнього середовища.

За результатами виконаного дослідження розв’язано усі поставлені задачі, сформульовано такі висновки та рекомендації:

1. Визначено, що процес успішного функціонування і розвитку промислового підприємства в умовах ринкової економіки залежить від рівня його економічної стійкості, що визначається здатністю суб’єкта господарювання так реагувати на зміни зовнішнього середовища, щоб не лише зберігати та генерувати чинники, які зумовлюють його врівноважений стан, але й сприяти подальшому розвитку;

2. Уточнено структуру економічної стійкості підприємства та деталізовано зміст її складових елементів, виходячи із етапів формування та відтворення економічної стійкості. Особлива увага при цьому відводиться фінансовій і діловій стійкості, які виступають основними індикаторами результативності, якості та перспектив розвитку підприємства;

3. В ході дослідження доведено, що економічна стійкість виступає зовнішнім проявом внутрішньої структури підприємства. На основі цього твердження було згруповано чинники середовища функціонування підприємства за місцем виникнення та досліджено характер їх впливу на стійкість ринкових позицій підприємства;

4. Розширено методичний інструментарій оцінки рівня стійкості підприємства шляхом доповнення системи експрес-діагностики, яка забезпечує раннє виявлення ознак порушення рівноваги у діяльності підприємства та передбачає одержання дискретних оцінок економічної стійкості на основі фінансових коефіцієнтів, методами фундаментальної діагностики, які засновані на комплексному підході до аналізу діяльності підприємства та характеризуються статистично обумовленою точністю одержаних результатів;

5. Аналіз стану та перспектив розвитку підприємств швейної промисловості України встановив, що основними причинами порушення стійкості позицій вітчизняних товаровиробників є: неритмічність виробництва та часткове завантаження потужностей; морально та фізично застаріле технологічне устаткування; відсутність належної сировинної бази; проблеми кадрового забезпечення виробництва; цінова конкуренція з боку імпортованих товарів; наявний дефіцит власних обігових коштів, недоступність зовнішніх джерел інвестування у виробництво; відсутність належної інфраструктури ринку швейних виробів, що ускладнює реалізацію готової продукції;

6. Запропоновано та обґрунтовано методику інтегральної оцінки рівня економічної стійкості підприємства, ключовими перевагами якої є: можливість проведення комплексної оцінки економічної стійкості підприємства; високий рівень гнучкості, який виявляється в здатності враховувати при розрахунку інтегрального показника умови і особливості функціонування конкретного підприємства; принцип порівняльності, який дозволяє враховувати не лише абсолютні значення показників, але й оцінити спрямованість і силу впливу на загальні економічні результати діяльності підприємства;

7. В ході дослідження встановлено, що стратегія вертикальної інтеграції виступає для вітчизняних виробників швейних виробів найбільш дієвим механізмом адаптації до нестабільного інституційного середовища, оскільки саме за рахунок централізації функцій управління, консолідації фінансових потоків, впорядкування процесу планування діяльності та кошторису виробництва можна перейти від стадії антикризового управління до стадії реструктуризації та розробки конкурентної стратегії забезпечення економічної стійкості підприємства;

8. Доведена об'єктивна необхідність в розробці системи управління економічними ризиками, яка передбачає запровадження моніторингу середовища функціонування та оцінку можливих ризиків за трьома основними напрямками: аналіз чутливості цільового показника, його основних параметрів та визначення граничного рівня ризику;

9. Розроблено концептуально-логічну схему проведення комплексної реструктуризації, яка передбачає реалізацію трьох основних етапів (інформаційно-аналітичного, проектно-підготовчого і процедури впровадження та оцінки досягнутих результатів) та дозволяє здійснити економічне обґрунтування вибору конкретного методу відновлення економічної стійкості підприємства. Послідовна реалізація розробленої моделі комплексної реструктуризації дозволить здійснити переоцінку існуючих орієнтирів діяльності вітчизняних товаровиробників та сформулювати якісно нову модель розвитку, в основі якої лежить принцип збалансованості усіх підсистем суб'єкта господарювання та досягнення необхідного і достатнього рівня економічної стійкості підприємства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Попович Л.Р. * Теоретичні та практичні аспекти забезпечення економічної стійкості підприємства / В.І. Гринчуцький, Л.Р. Попович // Наука молода: зб. наук. праць молодих вчених Тернопільського державного економічного університету. – 2006. – Випуск 5. – С. 27-31. *(Особистий внесок здобувача – досліджено сутність та основний*

зміст категорії “економічна стійкість промислового підприємства”, структуризовано її складові елементи та встановлено систему взаємозв’язків між ними).

2. Попович Л. Особливості використання інтегрального показника для оцінки рівня економічної стійкості підприємства / Людмила Попович // Економічний аналіз: зб. наук. праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету. – 2007. – Випуск 1 (17). – С. 255-258.

3. Попович Л. Проблеми забезпечення економічної стійкості підприємств швейної промисловості в умовах євроінтеграції України / Людмила Попович // Галицький економічний вісник. – 2008. – № 3 (18). – С. 54- 59.

4. Галько Л.Р. Роль вертикальних маркетингових систем у формуванні стійких конкурентних переваг підприємства / Л.Р. Галько // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування: зб. наук. праць. – 2009. – Випуск 3 (47). – Ч. 1. – С. 103-110. – (Серія – економіка).

Тези доповідей на наукових конференціях:

5. Попович Л.Р. Управління ризиками як складова механізму забезпечення економічної стійкості підприємства / Л.Р. Попович // Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання: VII міжнар. наук. конф., 12-15 грудня 2006 р.: тези доповідей. – Донецьк: ДонНУ, 2006. – Ч. 1. – С. 175-177.

6. Попович Л. Проблеми забезпечення економічної стійкості підприємства та чинники, що її визначають / Людмила Попович // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації: IV міжнар. наук.-практ. конф., 22-23 лютого 2007 р.: тези доповідей. – Тернопіль: ТНЕУ, 2007. – Ч. 1. – С. 325-328.

7. Попович Л. Оцінка економічного потенціалу швейної галузі в контексті вступу України до СОТ / Людмила Попович // Інтеграція України у Світовий економічний простір: II міжнар. наук.-практ. конф., 24-25 січня 2008 р.: тези доповідей. – Тернопіль: ТНЕУ, 2008. – С. 290-292.

8. Попович Л. Основні тенденції розвитку швейної промисловості України / Людмила Попович // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації: V міжнар. наук.-практ. конф., 21-23 лютого 2008 р.: тези доповідей. – Тернопіль: ТНЕУ, 2008. – Ч. 1. – С. 283-285.

9. Попович Л.Р. Інноваційно-інвестиційний механізм забезпечення економічної стійкості підприємства / Л.Р. Попович // Інноваційно-інвестиційна модель розвитку національної економіки: Міжнар. наук.-практ. конф., 26 лютого 2008 р.: тези доповідей. – Донецьк: ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2008. – С. 140-144.

10. Попович Л.Р. Роль фінансової складової економічної стійкості підприємства у формуванні його конкурентних переваг / Л.Р. Попович // Проблеми розвитку

* Прізвище Попович змінено на Галько на підставі свідчення про шлюб серія 1-ИД № 033988.

фінансової системи України в умовах глобалізації: IV (X) междунар. научно-практ. конф., 19-21 марта 2008 г.: тезисы докладов. – Симферополь: Центр стабилизации, 2008. – С. 112.

11. Попович Л.Р. Інноваційний підхід щодо забезпечення економічної стійкості підприємств швейної галузі / Л.Р. Попович // Інноваційні процеси економічного і

соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід: Міжнар. конф., 27-28 березня 2008 р.: тези доповідей. – Тернопіль: ТНЕУ, 2008. – С. 266-268.

12. Попович Л.Р. Сегментування ринку одягу: галузеві особливості та критерії відбору цільової групи споживачів / Л.Р. Попович // Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту в умовах трансформації економіки: Всеукр. наук.-практ. конф., 17-18 квітня 2008 р.: тези доповідей. – Рівне: НУВГП, 2008. – С. 189-190.

13. Галько Л.Р. Мотиваційні аспекти створення інтегрованих структур маркетингового типу в системі управління економічною стійкістю підприємства / Л.Р. Галько // Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку України в умовах глобалізації: Міжнар. наук.-практ. конференція, 15 травня 2009 р.: тези доповідей. – Тернопіль: ПВНЗ “Тернопільський комерційний інститут”, 2009. – С. 83-85.

14. Галько Л.Р. Формування стратегії управління економічною стійкістю підприємства / Л.Р. Галько // Соціально-економічні реформи в контексті інтеграційного вибору України: VI міжнар. наук.-практ. конф., 25-26 травня 2009 р.: тези доповідей. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2009. – Т. 3. – С. 20-22.

15. Галько Л.Р. Порушення економічної стійкості підприємства: причини та шляхи відновлення / Л.Р. Галько // Проблеми економічного і соціального розвитку в умовах світової кризи: Міжнар. наук.-практ. конф., 15-16 жовтня 2009 р.: тези доповідей. – Донецьк: ДонНТУ, 2009. – С. 183-189.

АНОТАЦІЯ

Галько Л.Р. Забезпечення та підтримка економічної стійкості промислового підприємства. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Одеса, 2010.

У дисертації досліджуються теоретичні, методичні та практичні аспекти забезпечення та підтримки економічної стійкості промислових підприємств, а саме, підприємств швейної промисловості. Досліджено сутність та основний зміст економічної стійкості підприємства, структурізовано її складові елементи та встановлено систему взаємозв'язків між ними. Згруповано чинники зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування, запропоновано нові підходи до інтегральної оцінки рівня економічної стійкості, яка враховує рівневі аспекти стійкого розвитку підприємства. Проведено системний аналіз стану та перспектив розвитку швейної промисловості України, оцінено потенційні можливості та інвестиційну привабливість підприємств сектору пошиття одягу. Удосконалено механізм забезпечення та підтримки економічної стійкості підприємства шляхом впровадження системи управління ризиками та розроблення моделі комплексної реструктуризації. Обґрунтовано необхідність та економічну доцільність удосконалення системи збуту готової продукції шляхом створення вертикальних маркетингових структур. Ідентифіковано основні причини порушення стійкого розвитку підприємства та визначено механізм його протікання, на основі чого запропоновано шляхи відновлення економічної стійкості.

Ключові слова: економічна стійкість, фінансова стійкість, конкурентні переваги, інтегральний показник, модель комплексної реструктуризації, вертикальні маркетингові системи, економічний ризик, стратегія управління економічною стійкістю.

АННОТАЦИЯ

Галько Л.Р. Обеспечение и поддержка экономической устойчивости промышленного предприятия. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, Одесса, 2010.

В диссертации исследуются теоретические, методические и практические аспекты обеспечения и поддержки экономической устойчивости промышленных предприятий, а именно, предприятий швейной отрасли. Исследовано сущность и основное содержание экономической устойчивости предприятия, определено ее составные элементы: производственная, управленческая, маркетинговая, инновационная, финансовая и деловая устойчивость, а также установлена система взаимосвязей между ними. Сгруппированы факторы внешней и внутренней среды функционирования, исследовано силу и направленность их влияния на результативность деятельности предприятия и формирования его экономического потенциала. Проведена аналитическая оценка экономической устойчивости предприятий швейной промышленности и выявления основных конкурентов на рынке, выходя из уровня запаса прочности их производственных систем.

Предложены новые подходы к интегральной оценке уровня экономической устойчивости, которая учитывает уровневые аспекты устойчивого развития предприятия и определяет запас прочности производственной системы к факторам внешней среды. Преимуществами разработанной методикой является: возможность проведения комплексной оценки экономической устойчивости предприятия; высокий уровень гибкости; принцип сравнительности, который позволяет оценить направленность и влияния рассматриваемых факторов на результаты деятельности предприятия.

Проведен системный анализ состояния и перспектив развития швейной промышленности Украины, оценены потенциальные возможности и инвестиционная привлекательность предприятий сектору пошива одежды. Усовершенствован механизм обеспечения и поддержки экономической устойчивости предприятия путем внедрения системы управления рисками, которая включает выявление факторов возникновения рисков, оценку их влияния, установления допустимого уровня риска, и разработка мероприятий по его уменьшению (избежание, локализация, распределение, сокращение, передача или компенсация рисков). Разработана модель комплексной реструктуризации предприятия, последовательная реализация которой позволит осуществить переоценку существующих ориентиров деятельности отечественных товаропроизводителей и сформировать качественно новую модель развития, в основе которой лежит принцип сбалансирования всех подсистем предприятия и достижения эффективного уровня экономической устойчивости. Идентифицированы основные причины нарушения устойчивого развития предприятия и определено механизм его протекания, на основе чего предложены пути возобновления экономической устойчивости.

Обоснованно необходимость и экономическую целесообразность усовершенствования системы сбыта готовой продукции путем создания вертикальных маркетинговых структур и обнаружены предпосылки их реализации на швейных предприятиях. Присутствие производителей в каналах дистрибуции готовых швейных

изделий путем создания вертикальных маркетинговых систем позволит делегировать функции реализации и продвижения товара к потребителям торговым компаниям, таким образом полностью сосредоточившись на усовершенствовании производственного потенциала и развитии социальной сферы предприятия. Для формирования сильного объединения необходимо обеспечить усиление позиций каждого из участников. А это возможно за счет разработки удачной бизнес-стратегии, нацеленной на сохранение потенциала предприятия и обеспечения экономической устойчивости. Поэтому в рамках создания вертикальных маркетинговых систем целесообразной является разработка и внедрение стратегии фокусировки. Реализация ее основных принципов для ОАО “Галия” позволит получить дополнительный доход в размере 1,8 млн.грн., что увеличит объем полученной выручки от реализации в отчетном периоде на 25%.

Ключевые слова: экономическая устойчивость, финансовая устойчивость, конкурентные преимущества, интегральный показатель, модель комплексной реструктуризации, вертикальные маркетинговые системы, экономический риск, стратегия управления экономической стойкостью.

ANNOTATION

Galko L.R. Providing and Support of Economic Firmness of Industrial Enterprise. – Manuscript.

Thesis for a candidate degree in the field of Economic Sciences by speciality 08.00.04 – Economy and Management of Enterprises (After the Types of Economic Activities). – Institute of market problems and economical ecological researches of the NAS of Ukraine, Odessa, 2010.

The theoretical, methodical and practical aspects of providing and support of economic firmness of industrial enterprises are probed in dissertation, namely, enterprises of sewing industry. Investigational essence and basic maintenance of economic firmness of enterprise, its component elements are explored and the system of intercommunications is set between them. The factors of external and internal environment of functioning are grouped, the new going is offered near the integral estimation of level of economic firmness which takes into account the level aspects of steady development of enterprise. The analysis of the systems of the state and prospects of development of sewing industry of Ukraine is conducted, potential possibilities and investment attractiveness of enterprises the sector of sewing of clothes are appraised. The mechanism of providing and support of economic firmness of enterprise is improved by introduction of control system and development of model of the complex restructuring by risks. Grounded necessity and financial viability of improvement of the system of sale of the prepared products by creation of vertical marketing structures. Principal reasons of violation of steady development of enterprise and certainly mechanism of his flowing are identified, what the ways of proceeding in economic firmness are offered on the basis of.

Keywords: economic firmness, financial firmness, competitive edges, integral index, model of the complex restructuring, vertical marketing systems, economic risk, strategy of management economic firmness.

Підписано до друку 12.01.2010 р.
Умов.-друк. арк. 0,9. Формат 60×90^{1/16}
Папір офсетний. Друк різнографічний.
Тираж 100 прим. Зам. №12/1

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ТР № 33 від 06 лютого 2007 р. ПП Созанський А.М.
46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 1
vector.admin@gmail.com